

Istanbul'un tarihî liselerini tanıtıyoruz

Şişli Terakki bir hayır kurumuydu

Bugünkü binanın arazisi 1935'te satın alındı ve 1949'da başlayan inşaat 1969 yılına kadar sürdü, okul 1879 yılında kurulmuştu

Hazırlayan:
MÜBECCEL
İZMİRLİ

Her yıl
Mart'ın
son Pazar
günü okulun
eski ve yeni
öğretmenleri
bir araya
gelirler

Lisenin eski
mezunları
arasında
çeşitli dalda
sanatçılar,
bilim adamları,
başarılı iş
adamları var.

Fotoğraflar: GARBİS ÖZATAY

TERAKKİ MEKTEBİ, 1295 (1879) yılında Selânik'te kurulmuş. Kuruluş amacı, ülkeye Batılı anlamda bir eğitim ve öğretim sistemi getirmek, bütün gençleri eşit ölçüde okumaya teşvik etmek ve yoksul aile çocuklarının da bir imkândan yararlanmasını sağlamak.

Başlangıçta kapılarını ilkokul düzeyinde öğretime açan okul kısa sürede gelişmiş, orta bölümü karşılayan rüştiye ve lise dengi olarak kabul edilen idadî bölümlerini de oluşturmuştur. Daha sonra liseye ek olarak ticaret bölümü kurulur. Bu arada Emine Telci adında hayırsever bir hanımefendi, çağını aşan çok ileri bir görüşle (aynı zamanda kızlar okulunun da kurulmasını sağlamak amacıyla) yeni bir bina yaptırmış, aynı hanım daha sonra uzak semtlerde oturan çocukları da öğretilmeden yoksun bırakmamak için ikinci bir binayı gerekli görerek, Yalılar adıyla anılan şubeyi kurdu muştur.

Terakki okulları, Selânik'in Yunan işgaline uğramasından sonra bir gerileme devresine girer. Nitekim Türklerin anavatanına göçüyle öğren-

ci sayısında önemli bir azalma olmuştur. Gitgide artan baskı ve güçlüklerle 1914 - 1918 savaşı sonunda kızlar bölümü de asıl okullarla birlikte kapanmış, 1923 mübadelesindeyse, Yalılar bölümü öğretime son vermiştir. Ne var ki İstanbul'da yeniden bir araya gelen ülkü sahibi yurtseverler elde ettikleri teberru ve yardımlarla Terakki Mektebi'ni yeniden kurarlar.

1919 yılının eylül ayında Nişantaş'ında ahşap bir konakta kapılarını öğretime açan okul, 5 sınıflık bir ilköğretim kurumuydu. Bu okul, 1920 eylülünde Harbiye semtindeki bir binada çalışmasını sürdürmüştür. Bu tarihten sonra 1928'de Şakayık sokağındaki Halil Rifat Paşa konağına sürekli olarak yerleşene kadar iki bina daha değiştirilir. Lise sınıfları Halil Rifat Paşa konağında açılmış ve ilk mezunlar 1931 - 1932 döneminde verilmiştir.

21 Mayıs 1935 tarihinde, şimdiki okul binasının bulunduğu arazi satın alınır. 1949'da başlayan ve 1969'a kadar sürmüş olan inşaatın bitiminde okul, çağdaş eğitimin anlamına uygun duruma getirilmiştir. İlk kez 1295 (1879)'de öğretime açı-

lan mektep, bir hayır kurumuydu. İlk kurucular da benimsemiş oldukları ilkeyi şu sözcüklerle ortaya koymuşlardı: «Terakki Mektebi ticaret maksadıyla müessese olmayıp hayır ile kurulduğu gibi hayır için yaşar.» Nitekim 19 Mayıs 1934 tarihinde almış oldukları bir kararla okul yönetimini, aynı adla anılmak üzere bir limited şirkete devretmişlerdir. Ne var ki limited niteliği, şirketin yalnızca biçimsel görünümünde kalıyordu. Çünkü kâr dağıtmamayı ana ilke olarak kabul etmişti! Bu ilkeye göre her üye, her ne olursa olsun hisse talep edemeyeceğine ilişkin bir taahhünameyi önceden imzalamak zorundaydı. 1962 yılında ortaklar, kurulacak bir tesise şirketi bütün varlıklarıyla birlikte devretmeyi karar altına almışlardır.

25 Nisan 1963 tarihinde tescil edilen Terakki tesisi, 903 sayılı yasayla vakıf olmuş, bu yasa 90 yıllık bir geçmişe dayanan bu hayır kurumunun gerçek yüzüyle ortaya çıkmasını sağlamıştır.

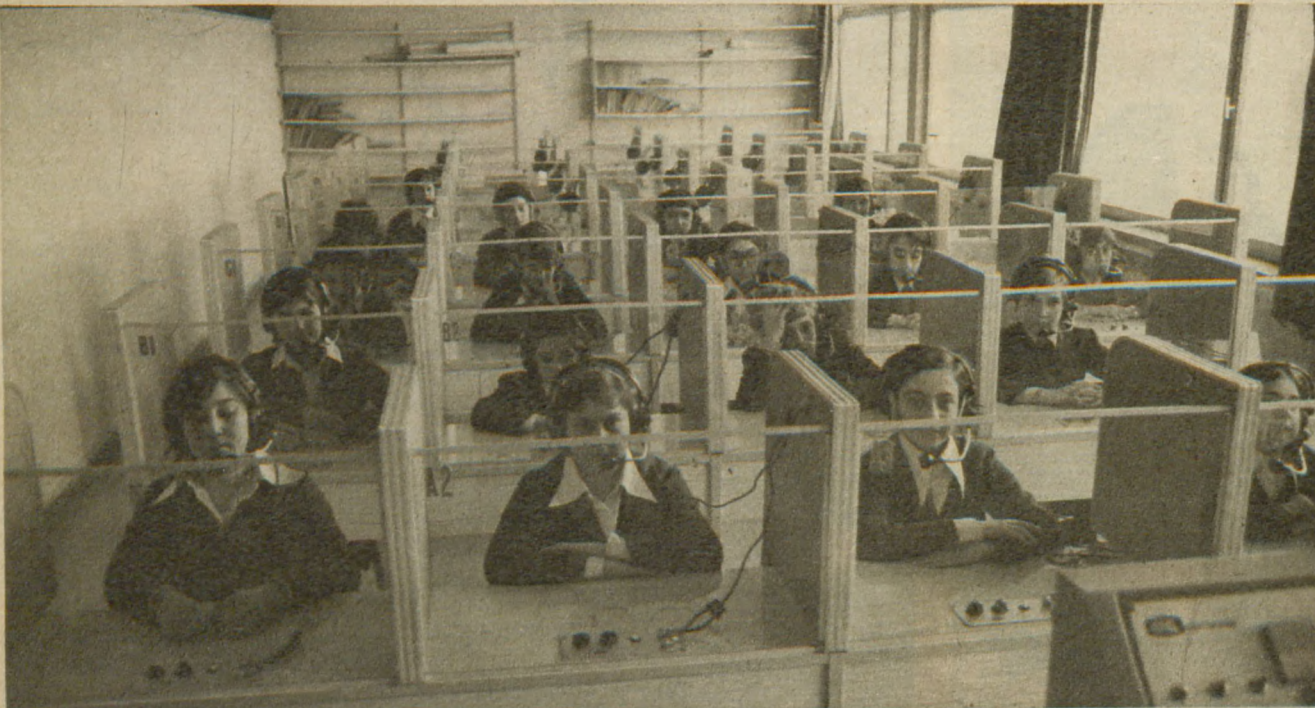
Günümüzde 3 000 m.²'lik bir alan üzerinde kurulu 8 000 m.²'lik binalarıyla muadelete bağlı ve Nişantaşı binasında ana, ilk, orta, lise bölüm.

MÜDÜR Cihad Arcı tam on yıldır bu görevi yürütüyor. Yardımcılarıyla birlikte okulda şeffake dayalı bir disiplin kurmayı, buna sürdürmeyi çok başarılı olarak gerçekleştirmiş.

lerini kapsayan; Levent'teki binada da ana ve ilkokuldan oluşan toplamı 52 sınıf ve şubeli, 1950 öğrencili, gündüzlü ve tam teşekküllü karma bir okuldur.

Terakki Vakfı Şişli Terakki Lisesi, aynı zamanda Millî Eğitim Bakanlığı'nın klasik lise fen programını uygulayan; öğretim, eğitim hizmetleri ve yönetim fonksiyonlarını gerçekleştiren bir örgün eğitim kurumudur. Başlangıçta Atatürk'ün de hocası olan Muallim Şemsi Efendi'nin katıldığı bir grup hayırseverin girişimiyle 1870'de Selânik'te ilkokul olarak açılmış, sonra Şemsi Efendi'den ayrılan kurucular, 1879'da rüştiye düzeyindeki bugünkü okulun temelini atarak 1879 tarihini okulun kuruluş tarihi olarak kabul etmişlerdir. Tür-

ŞİŞLİ TERAKKİ'nin modern öğretim ihtiyaçlarına göre hazırlanmış bölümlerinden biri de dil laboratuvarıdır. Gençler burada klasik düzenden çok farklı yeni yöntemlerle yabancı dil öğrenimi görür ve başarı sağlarlar.

kiye'de kişilerin kurduğu ve «hayır ile kurulmuştur hayır için yaşar» sloganıyla yönetilen en eski okuldur. Selânik'in yitirilmesinden sonra 1919'da İstanbul'a göç edilmiştir.

Kurucuları ve yöneticileri arasında tarih sırası gözetilmeden şu adlar sayılabilir: Ahmet Kapancı, Tütüncü Akif, Osman Derviş, Vali Hasan Tahsin Paşa, İbrahim Necmi Dilmen, Fuat Bulca, Şükrü Naili Paşa, Dr. İbrahim Gücer, Mecdi Eren, Avukat Hikmet Süleyman Güvenç ve Celâl Derviş, Halil Ali Bezmen, Aziz Refiğ, İbrahim Basmacı, İbrahim Telci, Naci Atabek.

Eğitim felsefesi, toplum kalkınmasında önemli olan insan gücünün yaratılmasını sağlamak için müfredat programlarıyla düzenlenen ve bilgi aktarmayı, beceri kazandırmayı, düşünsel güçleri geliştirmeyi amaç edinen öğretime olduğu kadar, öğrencilerin eğitsel uğraşlarla topluma uymalarına olanak sağlamak, gelişmelerine ve etkili, verimli, mutlu kişiler olmalarına katkıda bulunabilmektir. "Disiplini, gençleri başarıya ve uyuma götüren bir düzen olarak gördüklerini" söylüyorlar.

Bazı kayıtların Selânik'te kalması, bir bölümünün de 1920'de yanması nedeniyle, okulun en eski müdür ve yardımcıları üstüne kesin ve kayda dayanan bilgi bulunmadığını ekliyorlar. 1919'dan sonra İstanbul'a taşınan okul, burada Mithat Efendi (Muallim Şemsi Efendi'nin oğlu), Kemal Bey, Zeki Derviş Bey, Yusuf Şerif Bey, Mehmet Ali, Haşmet Kırcı,

ca, Tevfik Ararat (25 yılla en uzun süre müdürlük yapmış), Ecvet Gürses tarafından yönetilmiştir. Şimdiki müdür, 10 yıldan beri görevde bulunan Cihad Arcıl Bey'dir. Müdür Başyardımcısı ve Şişli Terakki'nin en kıdemli elemanı Selâhattin Yılmaz, Müdür yardımcıları Suna Türk, Şevket Aktalay, Dinçer Dinç'tir. Vakfın ilkokullarının başında ve Nişantaşı bölümünde Meliha Orhon, Levent bölümünde Edibe Dilemre Hanımlar bulunmaktadır. Okulun tarihindeki müdür, yönetici ve öğretmen sayısını saptamak mümkün olamamıştır. Ancak Muallim Şemsi, Emin Lüt. fû, Halil Vehpi, Ekrem Talât Akev ve daha birçoğunun büyük hizmetleri bilinmektedir. Bugün okulun bütün bölümlerinde toplam 99 öğretmen görevlidir. Tarihi içinde öğretmen olarak çalışmış adlardan: Refet Aveni, Ahmet ve Naime Halit Yaşaroğlu, Ressam Ramiz Gökçe, Bedros Akkan, Prof. Malik Sayar, Fuat Arsan, Hakkı Suha Gezgin, Salih Arif, İhsan Kongar, Muazzez Tahsin Berkant, Prof. Mecdut Mansuroğlu ve Melâhat Mansuroğlu, Prof. Emin Erişirgil, Kenan Sarier, Faik Binal, Behçet Necatigil, Necmi Seren, Zeki Ömer Defne, Samih Nafiz Tansu, Muhtar Emre, Semine Etili ve daha pek çok ünlü değer bulunmaktadır. Hasene Güçlüer ve Kemal Gürsan, kırk yıl aralıksız çalıştıktan sonra dinlenmeye çekilmişlerdir. Bu görüşmenin büyük bir bölümünü yazılı olarak hazırlayan, sorularımızı yoğun ve doyurucu karşılıklarla değerlen-

BASKETBOL takımı lisenin başarılı spor ekiplerinden biri. Yetiştiricileri başka okullarla yaptıkları maçlardan aldıkları sonuçlardan memnun.

GENÇLERİ genel kültür alanında daha iyi yetiştirmek amacıyla burada sık sık bilgi yarışmaları düzenlenir ve bu yarışmalar öğrenciler tarafından dikkatle, heyecanla izlenir. Öğretmenler ve okul yönetimi bu yarışmalara özel bir önem vererek teşvik eder, gençlerin hazırlanmasını sağlar...

Şişli Terakki bir hayır kurumuydu

diren müdür yardımcılardan Suna Türk Hanım: «Terakki Vakfı Şişli Terakki Lisesi'nin geçmişi övüncümüzdür.» diye sözlerini sürdürüyor. «En başarılı yılların gelecekte olması dileğiyle — Terakki için — hiç bir emek esirgenmemektedir.» diyor. «Mezunlarının üniversite giriş sınavlarındaki başarısının, boşa gitmeyen çabaların en önemli kanıtı.» olduğunu söylüyor.

Okulun geçmişindeki önemli olaylarla ilgili sorumuza, «Eski günlerin kolay hatırlanamadığını» belirtmekle başlıyorlar. Ama örneğin İstanbul'daki binanın yanışını trajik bir olay olarak tanımlayabiliyorlar. «4 yıl içinde 4 defa kiralık bir konaktan bir başkasına taşınmak da trajiktir.» diyor Suna Hanım. Nihayet mülk sahibi oluş (1936), Nişantaşı binasının yapımına başlanması (1948), bitirilmesi (1969), Levent'teki arsanın alınışı (1966), orada ikinci ilkokulumuzun yapılıp açılması (1975) tatlı anılardır. Yatılı öğrencilerin ahşap binalarda ve güç şartlar içinde sözeleşti yangın tehlikesiyle bir arada barındırılmaları, eski yöneticilere bugün bile korkulu düşler yaşatan gerçeklerdir.

— Terakki Vakfı Şişli Terakki Lisesi'nin öteki eğitim kurumlarından ayrıcalıkları, sanıyoruz ki eğitimsel çabalara yoğun ve etkin bir biçimde yer verilmesi, öğrenci kişisel hizmetlerinden olan psikolojik ve pedagojik rehberliğe verilen önem, mükemmel dil laboratuvarıyla güçlendirilmiş yoğun ve modern İngilizce öğretimi, her bölümde yeterli araç, gereç ve atelyelerle uygulanan beceri ve sanat dersleri, mandolin, balo, halk oyunları, izcilik çalışmaları, ortaokul ve lisede 6'sı spor dallarında olmak üzere 28 eğitimsel kolladaktilografiden dekoratif yazıya, elektronikten kitaplık ve tiyatroya kadar, yetenekli öğretmen ve uzmanların rehberliğinde süregelen çalışmalarında kendini gösterir. Yedi yıldan beri mart aylarında okul salonunda düzenlenen halk oyunları gösterilerine İstanbul liselerinden 28-30 kadar katılmakta, yurdun dört bucağının oyun ve ezgileri topluma tanıtılmakta, okullararası kardeşlik ve işbirliğinin gelişmesine büyük katkıda bulunulmaktadır.

«Çok yönlü çalışma ve işbirliği gerektiren rehberlik programı, örgütlenmiş bütün kurumlarıyla uyumlama alanındadır. 20 kişilik sınıf rehber öğretmen topluluğu, iki tane grup rehberi, 28 eğitimsel kol rehber öğretmeni, danışma kurulu, psikolojik danışma servisinin üç uzman psikoloğu, koordinatörlük görevli bir müdür yardımcısı, okul müdürünün başkanlığında bu örgütü oluşturur, son derece önemli ve olumlu sonuçlara ulaşır.»

Ünlü mezunları arasında devlet adamlarından Numan Menemencioglu, Ekrem Alican, Enver Güreli, Orhan ve Adnan Öztrak; bilim adamlarından Prof. Ferit Hakkı Saymen, Prof. Coşkun Üçok, Prof. Rasim Berkmen, Doç. Dr. Emre Kongar, Doç. Dr. Hüseyin Ülgen, tiyatro ve sinema sanatçısı Aziz Basmacı, Feridun Çölgeçen, Halit Refiğ, Sopra-

no Selma Benk, Müzisyen Erkut Taçkın, Mimar Fatin Uran, Gazeteci Halil Lütfü Dördüncü, basın yayın genel müdürlerinden Muvaffak Sunal (okulun hayattaki en eski mezunudur - 1910), Yazar Orhan Hançerlioğlu, Nilüfer Yalçın; sporculardan futbolcu Selim Soydan, basketçi Fuat Tahir, Mehmet Tümer, Dr. İbrahim Güçer ve daha birçok ad sayılabilir. Okulun mezunu ve şimdiki edebiyat öğretmeni İzgen Bengü, yine okulun mezunu olup 36 yıldan bu yana ilk bölümde öğretmenlik ve müdür yardımcılığı yapan Aliye Boydaş, kendilerinin yetiştiği bu kurumda yıllar yılı pek çok öğrenci yetiştirmişlerdir.

Spor çalışmaları, tesis imkânlarının çok kısıtlı olmasına her yıl etkinliğini artırmaktadır. Öğrenciler basketbol, futbol, voleybol, pingpong, atletizm, jimnastik ve bir kafa sporu sayılan satranç dallarında değerli yetiştiricilerin rehberliğinde hevesle çalışmakta, okul takımları resmi ve özel turnuvalara katılarak iyi dereceler almaktadırlar. Yıldız basket takımı bu yıl İstanbul ikincisi olmuş ve Türkiye birinciliklerine katılma hakkını kazanmıştır. Okul renkleri yeşil-sarıdır.

Özellikle büyük kentte ve bugünkü toplumsal, sosyal koşullarda eğitim ve öğretimle ilgili okul-aile ilişkisinin önem derecesi göz önüne alındığında, sorunların ancak elbirliğiyle çözümlenebileceği kendiliğinden ortaya çıkar. Bu noktadan hareketle, okulun eğitim politikasına yön verebilecek genel okul-aile birliği toplantılarına velilerin büyük gruplarla katılması, yetkililerin gururla ve özlemle karşıladığı bir ilgi oluyor. Bu tür çalışmalar, hem yıl değişen ilgili ve çalışkan bir gurubun emeği yanında yardımlaşma derneğiyle yapılan birliği sonucu etkin bir biçimde yürütülmüştür.

Sorunları olup olmadığını öğrenmek istiyorum. «Bilindiği gibi, okul bir vakıftır.» diyor Sayın Suna Türk. «625 sayılı yasanın 42. maddesi gereğince, Vakıf tarafından yönetilen okullara devletçe yardım yapılması gereklidir. Ancak Vakfımız bu kайдan hiç bir yardım almıyor. Oysa gelişme ve yatırımların sürdürülebilirliği bakımından devletin her türlü desteğine gereksinimimiz var.» diye sözlerini sürdürüyor:

— Sanayileşen toplumun gereksinmesi olan insan gücünün ve üretici insanın geniş ve sağlam bir fen eğitimiyle yetişeceğine olan inanca Şişli Terakki Lisesi, fen eğitimin-

VOLEYBOL takımı da kızlardan oluşan basketbol takımı kadar başarılıdır. Takım, öğretmenlerinin gözetiminde devamlı olarak maçlara hazırlanır.

de aşama yapma hazırlıkları içindedir. Nişantaşı'ndaki bugünkü bina, bu türlü çaba ve gelişmelere elverişli olmayan dar bir alandadır. Durumu göz önüne alan Vakıf Genel Kurulu, Levent'te 26 000 m.²'lik bir arazi satın almış, burada modern bir okul kampüsü kurma çabasına girişmiş, bir ilkokul yapısıyla bir ana sınıfı yapısını tamamlayarak eğitimi açmıştır. Bu kampüsün bütün yapıları bittğinde okul oraya taşınacak, Nişantaşı'ndaki bina işhanına çevirilerek gelirle büyük sayıda parasız öğrenci okutma olanağı sağlanacaktır.

Okulun vakıf kitaplık olarak kurulmuş, 14 000 ciltlik kitabı ve 100 okuyucunun bir arada yararlanabileceği okuma salonu olan kitaplıktan günde 50-60 kitap dağıtımı yapılmakta. Kaynak eserler yönünden çok zengin olan bu kitaplık, yeni yayınları günün gününe izlemektedir.

Lise'nin sanat galerisi, öğrencilerin ve çevrenin beğenisini geliştirme amacını güder. Burada son üç ay içinde Rasim Arsebük, Ali Demir, Saime Belir gibi sanatçılar yapıtlarını sergilemişlerdir.

1969 yılında kuruluşunun 90. yılını zengin kültürel programlarla kut-

layan okul, 1979'da 100. yılına daha büyük bir aşamayla girme çabasında. Her yıl mart ayının son pazar günü eski ve yeni mezunları ve öğretmenleri bir araya getiren, eski günlerin anımsandığı, birlikte yenen ve adını talaş böreğinden alan (Talaş Günü) kutlanır.

Gelenek halindeki özelliklerinden biri de, eski Şişli Terakki mezunu hanımların çalışmalarıdır. Bu değerli arkadaşların, yardımlaşma derneği bütçesine yaptıkları maddi yardım yanında el emeği, göz nuruyla oluşturdukları Kermes ürünleri, öğrenci velilerinin de katkısıyla her yıl aralık ayının ortalarında yine okulda sergilenmektedir.

Kişiliğini geniş ve esnek bir dünyaya görüşü, yaygın kültür sorunları, bilim dayanağı ve sanat sevgisiyle geliştirip zenginleştirmiş müdür yardımcısı Suna Türk Hanım, son sorumuzu yürekli bir yönetici olarak şöyle göğüslüyordu:

— Türkiye'de eğitim sistemi, gençleri ilkokuldan sonra kesinlikle orta, lise ve sonunda da üniversiteye yönlüten bir sistemdir. Yükselmeyi diplomaya bağlayan yasal, sosyal, kültürel ve psikolojik etkiyle desteklenen bu sistem, hızla gelişmekte olan sosyal yapıya uygun bir biçimde bilimsel ve modern temellere göre yeniden düzenlenmelidir. Gençleri üretici duruma getirecek, kendine güvenen, iş bulabilen, toplumda rahat yaşayabilmeleri için gerekli görgü ve bilgiyi kazanmış, iyi ve yararlı yurttaş olmalarını sağlamaya yönelik temel eğitim ve öğretimi içeren, değişiklik yapılmadıkça gençlik çağına özgü psikolojik yapının etkisine tepki olan öğrenci olayları, toplum düzenini ciddi şekilde tehdit eden sosyal bir sorun olarak sürüp gidebilir..

«Şişli Terakki Lisesi öğrencileri, okul marşlarında da içtenlik ve coşkuyla her zaman tekrarladıkları (... Atam izinde yürümektir andımız / Türk genci olmaktadır şeref ve şanımız / Terakki yoludur ilk hedefimiz /) dizeleriyle heyecanlanmakta ve Atalarının güvencine layık olma azim ve kararında bulunmaktadırlar.»

RESİM dersleri tam bir atelye çalışması halinde geçer. Bu da gençlerin yeteneklerini ortaya koymalarına büyük ölçüde yararlı olmaktadır...

